

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA ROCZNA
30 ZŁOTYCH.

OD 6 EGZEMPLARZY 25 ZŁ.

NUMER POJEDYŃCZY 60 GROSZY.

KONTO CZEKOWE W P. K. O. 52.020

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA,
MARSZAŁKOWSKA 81 a

TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06.
ADMINISTRACJI 9-61-92.

Redakcja rękopisów nadesłanych
nie zwraca.

Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł. — 1/2 str. 175 zł. — 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł. — 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł. 1/2 str. 60 zł. — 1/4 str. 30 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

ROK XVI.

WARSZAWA, 8 LIPCA 1934 r.

Nr. 27

TREŚĆ Nr. 27. Sprawa cen na produkty rolnicze — A. Niedobory (deficyty) i nadwyżki budżetowe w rachunkowości związków samorządowych — F. Grela. O chłopie samorządowcu — K. Wyszomirski. Ze Związku Powiatów R. P. Sprawy bieżące. Właściwości gospodarcze. Poradnik. Wydawnictwa nadesłane. Komunikaty.

Sprawa cen na produkty rolnicze

Każde celowe działanie, idące w kierunku podniesienia cen produktów rolnych odbija się nie tylko na podniesieniu wydajności i opłacalności warsztatów rolnych, ale i na poprawie całokształtu sytuacji gospodarczej w Polsce. Do podniesienia więc cen produktów rolnych winno się zmierzać wszystkimi dostępnymi do tego środkami.

O zmniejszeniu rynku wewnętrznego na produkty rolne pisaliśmy w poprzednim numerze „Samorządu”. Poprawę na tem polu możnaby uzyskać przez większe roboty publiczne, dostarczające ludności bezrobotnej zarobków, zwiększając tą drogą zdolność konsumcyjną tej warstwy ludności. Zadanie w tym kierunku podjął Fundusz Pracy i Fundusz Inwestycyjny. Możliwości Funduszu Pracy w tym wypadku są jednak niewielkie. Ze sprawozdania Funduszu Pracy za rok 1933/34, zamieszczonego w „Małym Roczniku Statystycznym” za 1934 rok, widzimy, że z ogólnej sumy 88 milionów złotych wydatki na inwestycje publiczne wynoszą blisko 50 milionów, a na pomoc doraźną 32 miliony zł. Korzystający z pomocy doraźnej są minimalnymi konsumentami produktów rolnych. Powiększenie możliwości konsumcyjnej przez Fundusz Pracy własnymi środkami jest trudne, albowiem środki te płyną ze źródeł ściśle określonych ustawami co do swej wysokości. Jedna tylko pozycja, a mianowicie Dotacje Skarbu Państwa — mogłaby być tutaj powiększona. Dotacja ta wyniosła za rok 1933/34 19 milionów zł. Dotacje skarbu mają jednak ścisły związek z budżetem Państwa i mogłyby być zwiększone tylko przy pomyślnym stanie budżetu.

Pomyślniejszy stan w tym zakresie mógłby stworzyć Fundusz Inwestycyjny, gdyby stan kredytowy dla jego papierów był na rynku wewnętrznym czy zewnętrznym pomyślny. W bieżącym roku wię-

kszych rezultatów z Funduszu Inwestycyjnego spodziewać się nie możemy.

Drugim środkiem, umożliwiającym podniesienie cen płodów rolniczych w kraju, jest rynek zewnętrzny. Rynek ten dla płodów rolnych kształtował się w ostatnich latach dla nas bardzo niekorzystnie. Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że sumy, otrzymane za poszczególne płody rolne z roku na rok maleją. Za żyto w 1930 r. otrzymaliśmy 71 milionów zł., w 1931 r. już tylko 26 milionów, w 1933 r. cyfra ta podniosła się, ale tylko do 39 milionów zł. Za jęczmień w 1929 r. otrzymaliśmy 82 miliony zł., w następnych latach cyfra ta maleje i dochodzi w 1933 r. do 18 milionów złotych. Za pszenicę w 1930 r. otrzymaliśmy 16 mil. zł., a w 1933 — 8 milionów zł. Inne zboża w handlu zagranicznym odgrywają minimalną rolę. Mimo więc specjalnego podtrzymywania wywozu zboża odgrywa on w naszym handlu zagranicznym niewielką rolę, albowiem pszenica, żyto i jęczmień razem stanowią zaledwie 6,8% całego wywozu Polski. Gorzej jest jeszcze z produktami zwierzęcymi. Wywóz trzody chlewnej, który nam dał w 1929 r. 185 milionów zł. spadł w 1933 r. na 12 milionów zł. Jaja które nam dały w 1929 r. 143 miliony osiągnęły w 1933 r. cyfrę 34 miliony zł. Wywóz bekonów, który w 1931 r. osiągnął swoją najwyższą cyfrę 103 miliony zł. spadł w 1933 r. na 67 milionów. Masło, które w 1929 r. osiągnęło cyfrę 88 milionów prawie zanikło. Figuruje ono w 1933 r. pod wspólną nazwą „nabiał” w cyfrze, nie dochodzącej do 5 milionów zł. Za cukier w 1930 r. otrzymaliśmy 138 milionów zł. a w 1933 tylko 19 milionów.

Pierwsze 5 miesięcy roku 1934 wskazują na pewną poprawę w wywozie produktów rolnych. Wywieźliśmy żyta o 3 miliony zł. więcej, niż w tym czasie roku zeszłego. Trzody chlewnej o 2 miliony wię-

cej; wywóz masła powiększył się o 1½ miliona zł., ale mamy dalszy spadek w wywozie bekonów blisko o 7 milionów i w wywozie cukru 3½ miliona. Inne cyfry wywozu produktów rolnych utrzymały się w granicach wywozu zeszłorocznego.

Jeśli chodzi o widoki na najbliższą przyszłość — to bardzo możliwe, iż wobec suszy w niektórych krajach, a zwłaszcza w Ameryce podaż zboża a szczególnie żyta, może być na rynkach światowych mniejsza, co rokowałoby pewną wyżkę cen. Natomiast niewielkie są widoki na znaczne podniesienie wywozu produktów hodowlanych, najważniejszej podstawy rozwoju drobnych gospodarstw rolnych, a to z powodu ustanawiania przez poszczególne państwa kontyngentów przywozowych na niektóre z tych produktów.

Mimo jednak tych niezbyt pomyślnych horoskopów starania o wyżkę cen produktów rolnych mają pewne realne widoki. Przedewszystkiem poważne plusy dla rolnika można osiągnąć przez unormowanie zbytu produktów rolnych. Zbyt produktów rolnych jest niesłychanie słabą stroną nie tylko już naszej gospodarki rolniczej, ale i gospodarki powszechnej. Uderza nas przedewszystkiem poważna różnica między ceną notowaną na giełdzie, a osiąganą przy sprzedaży przez rolników. Różnice sięgają częstokroć do 20 i wyżej procent; o taką cyfrę ubożą nasze rolnictwo. Niektórzy znawcy obliczali, że na tym nieorganizowanym zbycie produktów rolnych — rolnicy tracą około ½ miljarda złotych. Oczywiście są to obliczenia dość dowolne, ale nie ulega wątpliwości, że straty rolników w tej dziedzinie sięgają setek milionów zł.

Niezorganizowany handel, powodujący liczne i kosztowne pośrednictwo oraz najrozmaitsze opłaty, nakładane na dostawców produktów rolnych, którymi władze miejskie starają się podtrzymać swoje finanse, staje się uciążliwy i dla konsumentów. Podraża bowiem poważnie produkty spożywcze bez korzyści dla rolnika. Podrażanie to wpływa niewątpliwie na zmniejszenie się konsumpcji tych artykułów.

O zagadnieniu zbytu produktów rolnych mówiono wiele. Jako środek zaradczy wysuwano koncepcję zbliżenia producenta do konsumenta. Zasada

słuszna, coż kiedy nie może wybrnąć w tej dziedzinie ze sfery projektów.

Najważniejszą jednak sprawą w dziedzinie handlu produktami rolnymi jest chaos w podaży produktów rolnych, powodujący wahania się cen w poszczególnych miesiącach roku i to wahania, dochodzące do 50% i wyżej. Przekreśla to często wszelkie kalkulacje gospodarcze w rolnictwie. Poważną szczególnie klęską dla rolników jest nagła podaż zboża, czy innych płodów rolnych po żniwach lub jesienią, spowodowana zbiegiem różnych płatności, odkładanych na ten okres przez rolników, a więc płatności podatkowych, rat i procentów od zadłużeń, zapatrzenia się na zimę i t. d.

W krajach, gdzie zbyt produktów rolnych jest zorganizowany czyto drogą spółdzielczą, czy inną, takiej nagłej podaży produktów rolnych przeciwdziała się drogą kredytowania zwiększonych w tym czasie potrzeb rolników. W Czechach taką rolę w stosunku do rolników, zwłaszcza drobnych, odgrywają zaliczki, udzielane przez spółdzielnie kredytowe. U nas uruchomiono wprawdzie kredyt pod zastaw zboża do pewnej, zresztą niewystarczającej wysokości, ale korzysta z tego większa własność. Natomiast własność drobna, naciśnięta potrzebą, powoduje przez liczną podaż po żniwach i jesieni obniżenie ceny produktów rolnych, narażając się na niesłychane straty. Klęsce tej samorządy, zwłaszcza samorządy związane swą pracą z rolnictwem, winny się przeciwstawiać przez zmniejszenie nacisku podatkowego w tym okresie, przez odraczanie rat płatności w komunalnych kasach oszczędności, przez uruchomienie o ile możliwości kredytu zaliczkowego na produkty rolne i t. d. Jest to wskazanie na najbliższy okres pożniwny i jesienny, w którym nie będzie jeszcze możliwym zorganizowanie racjonalne zbytu produktów rolnych.

W zmniejszaniu strat rolników, zwłaszcza rolników drobnych, samorząd ziemski jest specjalnie zainteresowany. Każde bowiem zubożenie rolników odbija się na finansach komunalnych, uniemożliwiając samorządom racjonalną pracę.

A.

Niedobory (deficyty) i nadwyżki budżetowe w rachunkowości związków samorządowych

Objęte powyższym tytułem zagadnienia reguluje przedewszystkiem rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 grudnia 1932 r. o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 11, poz. 71), a częściowo także i rozporządzenie o kasowości i rachunkowości związków komunalnych, ogłoszone z tą samą datą i w tym samym „Dzienniku Ustaw“ co i przepisy o budżetowaniu. Aczkolwiek oba wspomniane rozporządzenia, regulując materję budżetu i rachunkowości bardzo szczegółowo, podobnie potraktowały kwestję niedoborów i nadwyżek budżetowych, jednak w praktyce „niedobory i nadwyżki budżetowe“,

zarówno przy ujmowaniu ich w budżecie a przede wszystkim w technice księgowania nastroczają niejednokrotnie trudności. Możliwe, iż jedną z przyczyn jest fakt, że postanowienia regulujące te materje zostały rozrzucone w różnych miejscach bardzo obszernych, jak wiemy, przepisów o budżecie i rachunkowości. Niewątpliwie trudności te nastrocza i ta jeszcze okoliczność, iż do roku 1933-ego (termin wejścia w życie nowych przepisów budżetowych i rachunkowych) technika księgowania i budżetowania niedoborów i nadwyżek budżetowych była różna.

W niniejszym artykule chcę przedstawić prawi-

dłowe i zgodne z obowiązującymi przepisami postępowanie z nadwyżkami i niedoborami budżetowymi. Poza wyżej wskazanymi przyczynami uzasadniającymi omówienie tych materji podejmuję je i ze względu na obecny moment sporządzania rocznych sprawozdań rachunkowych.

Przedewszystkiem jednak ustalmy co przez te pojęcia „nadwyżka budżetowa“ i „niedobór budżetowy“ należy rozumieć?

Z pojęciem *nadwyżki budżetowej* spotykamy się dwukrotnie:

a) przed rozpoczęciem roku obrachunkowego w momencie tworzenia budżetu i

b) po skończonym okresie obrachunkowym t. j. po wykonaniu budżetu.

Z treści postanowień §§ 8 i 9 przepisów budżetów, traktujących o równowadze budżetowej wynika, iż budżet związku samorządowego musi mieć zapewnioną równowagę faktyczną. Ogólne zatem sumy wydatków i dochodów budżetowych mogą, lecz nie muszą, być sobie równe; suma wydatków budżetowych nie może być jednak nigdy większa od sumy dochodów. Odwrotnie oczywiście być może i wówczas mamy nadwyżkę preliminowanych dochodów budżetowych nad wydatkami. Tego rodzaju nadwyżki w budżecie administracyjnym do roku 1933-go nie znaleźmy, bowiem poprzednie a obecnie uchylone już przepisy budżetowe stwarzały w budżecie administracyjnym równowagę matematyczną, dopuszczając równowagę faktyczną z przewyżką sumy dochodów nad wydatkami tylko dla gospodarki wyodrębnionych z budżetu administracyjnego zakładów i przedsiębiorstw.

Nadwyżka dochodów budżetowych nad wydatkami (równowaga faktyczna budżetu) nie jest równoznaczna z ogólnie utartem i powszechnie zrozumiałym pojęciem nadwyżki budżetowej. Przez *nadwyżkę budżetową* rozumieć musimy nadwyżkę sumy, stanowiącej wykonanie budżetu po stronie dochodów (dochody otrzymane w ciągu roku budżetowego — pomiędzy 1 kwietnia jednego a 31 marca następnego roku i to niezależnie czy wpłynęły one z wymiarów i należności pochodzących z tego samego okresu czy też z lat poprzednich — nad sumą, stanowiącą wykonanie budżetu po stronie wydatków t. j. sumę skutecznionych w tym samym okresie (1.4 — 31.3) wydatków niezależnie od tego, czy wydatki te do końca danego okresu obrachunkowego zostały opłacone czy też nie.

Pojęcie „niedoboru budżetowego“, łączy się tylko z budżetem wykonanym, bowiem z uwagi na obowiązek zrównoważenia budżetu (§ 8 przepisów budżetowych) przed rozpoczęciem roku obrachunkowego, budżet nie może być w żadnym wypadku tak skonstruowany, by suma jego wydatków była większą od dochodów. Używane w praktyce w odniesieniu do budżetu gminy wiejskiej wyrażenie, iż gmina sporządziła budżet deficytowy nie oznacza bynajmniej, iż budżet jej jest niezrównoważony. Budżet gminy wiejskiej tak, jak i każdego związku samorządowego, zanim stanie się normą upoważniającą zarząd związku samorządowego do skuteczniania wydatków a równocześnie zobowiązującą ten zarząd do zebrania określonych w budżecie dochodów, musi być zrównoważony. Jedynie obowiązek zrównowa-

żenia budżetu gminy wiejskiej ciąży na innych czynnikach, aniżeli w pozostałych związkach samorządowych. O ile budżet każdego związku samorządowego (poza budżetem gminy wiejskiej) musi być zrównoważony przez organ stanowiący (rada) o tyle obowiązek zrównoważenia budżetu gminy wiejskiej, gdy gmina mimo wykorzystania wszystkich swych uprawnień finansowych nie może doprowadzić budżetu do równowagi, przechodzi na wydział powiatowy.

Przez „*niedobór budżetowy*“ należy zatem rozumieć nadwyżkę sumy, stanowiącej wykonanie budżetu po stronie wydatków (uskutecznione pomiędzy 1 kwietnia jednego a 31 marca następnego roku wydatki przez związek samorządowy na własny rachunek bez względu na to czy wydatki te do końca danego okresu obrachunkowego zostały opłacone czy też nie i niezależnie od tego, czy były one przewidziane w budżecie czy też nie) nad sumę stanowiącą wykonanie budżetu po stronie dochodów.

Zużycie uzyskanej nadwyżki budżetowej, jak również pokrycie istniejącego niedoboru budżetowego *poza budżetem* jest niedopuszczalne.

Prawo dysponowania osiągniętą nadwyżką budżetową oraz sposób pokrycia istniejącego niedoboru budżetowego zastrzeżone są organom stanowiącym. Wszystkie zaś postanowienia rad w zakresie gospodarki finansowej posiadają jedną tylko formę — formę budżetu zasadniczego, bądź dodatkowego. Zarządowi związku w odniesieniu do zużycia nadwyżki budżetowej przysługuje tylko prawo inicjatywy, zaś w odniesieniu do pokrycia niedoborów *obowiązek* inicjatywy, bowiem zarząd, jako „sprawca“ tego anormalnego w gospodarce budżetowo-finansowej zjawiska winien:

- a) usprawiedliwić powstanie niedoboru i
- b) wskazać sposób jego pokrycia.

Nadwyżka budżetowa powinna być zaliczona zawsze do dochodów budżetowych następnego lub następnich budżetów (zasadniczych — głównych) lub budżetu dodatkowego. O ile nadwyżka nie powstała wskutek przewyżki dochodów nadzwyczajnych lub specjalnych (wówczas służy ona na wypełnienie tych zadań, które w okresie otrzymania tych dochodów nie zostały spełnione) powinna być zużyta na:

- a) pokrycie całego lub części istniejącego niedoboru budżetowego,
- b) utworzenie lub uzupełnienie funduszu obrotowego,
- c) nowe potrzeby o ile wyżej wymienione pod a) i b) są zaspokojone.

Nadwyżka o ile została osiągnięta wskutek przewyżki dochodów zwyczajnych nad wydatkami a suma jej nie przekracza 3% ogólnej sumy dochodów zwyczajnych oraz nadwyżki osiągnięte przez miasta z ludnością poniżej 3 tysięcy mieszkańców i jednolioskowe gminy wiejskie mogą być użyte również na pokrycie wydatków zwyczajnych. Zasadniczo zatem nadwyżki stanowią dochody nadzwyczajne i jako takie powinny być używane na pokrycie wydatków nadzwyczajnych. W miastach z ludnością poniżej 3 tysięcy mieszkańców i w jednolioskowych gminach wiejskiej nadwyżki budżetowe zastępują fundusze obrotowe i posiadając taki cha-

rakter nie powinny być zaraz zużywane na pokrycie nowych potrzeb, lecz dopiero wówczas gdy wysokość wolnych, pod nazwą nadwyżki budżetowej, wykazywanych, funduszy obrotowych jest dostateczna dla gospodarki finansowej danego związku samorządowego.

Zużycie nadwyżki budżetowej tak w budżecie zasadniczym (głównym) jak i w dodatkowym należy obejmować w dochodach nadzwyczajnych w dziale VIII „Nadwyżki budżetowe z ubiegłych okresów obrachunkowych“ lub jeśli nadwyżka może być użyta na pokrycie wydatków zwyczajnych (§ 7 przepisów budżetowych) w dochodach zwyczajnych w dziale XI „Różne“ w oddzielnym §: „Nadwyżka budżetowa z roku . . . . .“.

Księgowania związane z nadwyżką budżetową mogą być dwojakiej natury:

- a) poprawiające (zwiększające lub zmniejszające) sumę wykazywanej nadwyżki i
- b) wykazujące zużycie istniejącej nadwyżki.

Księgowania w pierwszym wypadku następują wówczas, gdy obliczona na końcu danego roku obrachunkowego nadwyżka budżetowa przez fakty dokonane przed momentem jej obliczenia, lecz ujawnione już w następnym lub następnych okresach obrachunkowych ulega zmianom, np. nie zaksięgowano na r-k wydatków budżetowych 1933/34 r. niezapłaconego komornego za I kwartał 1934 r. lub należności za dostarczone w tym okresie przedmioty.

Przy obliczaniu wykonania budżetu za rok 1933/34, operacje te, dokonane w tym okresie nie były objęte rachunkami budżetowymi; obliczona zatem suma ewentualnej nadwyżki jest niezgodna z rzeczywistością. Po kilku miesiącach (po zamknięciu ksiąg roku 1933/34) ujawniono błąd i wówczas

należy dokonać właściwych księgowania, aby błąd sprostować. W tym przykładzie księgowanie będzie następujące: uznajemy (po str. Ma) r-k wierzycieli lub kasy, jeśli równocześnie zobowiązanie z ubiegłego okresu obrachunkowego (nieobjęte księgami tego okresu) opłacamy a obciążamy (po str. W-n) r-k „Niedoborów i nadwyżek budżetowych“, gdyż o taką sumę nadwyżka z roku ubiegłego była większa.

Zużycie nadwyżki budżetowej przeksięgować należy z chwilą zatwierdzenia budżetu (głównego lub dodatkowego) obejmującego, jako dochody, nadwyżkę budżetową lub jej część. Rzecz prosta, iż przeksięgowanie nadwyżki budżetowej dokona się w formie pozycji memorjałowej. Sumą nadwyżki budżetowej, jaka jest zapreliminowana w dochodach budżetowych, należy obciążyć r-k „Niedoborów i nadwyżek budżetowych“ (po str. W-n) a uznać r-k „Dochodów budżetowych — właściwy dział i paragraf (po str. Ma). Przeksięgowanie zużycia nadwyżki budżetowej może nastąpić zaraz po zatwierdzeniu budżetu z tego względu, iż nadwyżka budżetowa jest rezultatem *gotówkowego* wykonania budżetu dochodów i pełnego (gotówkowego i kredytowego) wykonania budżetu wydatków. Z chwilą istnienia nadwyżki budżetowej mieści się ona całkowicie w składnikach majątku płynnego (gotówka w kasie, w instytucjach, zbierających z upoważnienia zarządu związku samorządowego dochody związku, w zaliczkach i u dłużników krótkoterminowych) a zatem na przestrzeni tego okresu budżetowego, w którym ma być ona zużyta, może być ona upłynioną i potraktowaną jako dochód budżetowy.

Sprawę niedoboru budżetowego przedstawię w jednym z następnych numerów tygodnika.

F. Grela.

O chłopie samorządowcu

We wsi Handzlówce pow. łańcuckiego żył i działał nieomal 8 dziesiątków lat *Franciszek Magryś*. Był to skromny i cichy działacz chłopski, przeto nie wszyscy go znają. Znają go spółdzielcy i samorządowcy, a trzeba, aby Magryś znał cały naród polski. Bo Franciszek Magryś to wzór chłopca działacza, którego każdy z nas powinien naśladować. Któż to był ten Franciszek Magryś? Był to syn drobnego rolnika, a raczej wyrobniaka wiejskiego. W rodzinnym jego domu za dziecinnych lat dokuczał mu głód, chłód i kij nawet, którym go wychowywał ojczym. Gdyby nie wielka miłość matki, która dokarmiała syna pokryjomu w oborze, gdy doła krowinę, to niewiadomo, czy Magryś żyłby aż 88 lat. Matce też zawdzięcza umiejętność czytania druku. Dalej już, pasąc krowy, uczył się sam, Magryś nie kończył najmniejszej szkółki. Zachęcany przez kochającą go matkę, sam się douczał. Stopniowo nauczył się pisać literami drukowanymi, później i normalnie, dodawać zaś i mnożyć nauczył się, gdy do wsi przychodził austriacki sekwestrator. Od najmłodszych lat Magryś był bardzo czynny dla swego otoczenia. To, co uważał, że dla niego jest dobre i z czem jemu jest do-

brze, chciał drugim oddać, to też uczy on sztuki czytania i pisania swoich rówieśników, bo trzeba wiedzieć, że w jego wsi nie było szkoły zupełnie. Magryś, poza karczmarzem, był jednym, który pisywał listy całej wiosce.

Już jako dorosły chłopak widział we wsi swojej wielką tragedję — klęskę pijaństwa. Rozumiał, że przez wódkę jego bracia wiejscy upadają się moralnie i niszczą materialnie. Wypowiedział więc walkę wódcę. Nie była to prosta rzecz. Urząd gminy mieścił się w karczmie, a sekretarzem przy niepiśmiennym wójcie był żyd karczmarz. Ale czego nie dokona upór chłopski? Magryś za wszelką cenę stara się pozbyć karczmarza, jako sekretarza gminnego. Po paroletniej niestrudzonej pracy udaje się to. Dla dobra gromady zmuszony jest jednak zostać sam sekretarzem.

I od tej pory zaczyna się jego niestrudzona i systematyczna praca wychowawcza we wsi.

Przyjął obowiązki sekretarza gminnego pod warunkiem, że kancelarja gminna zostanie przeniesiona z karczmy. Aby to skutecznie, daje inicjatywę kupna drewnianego domu i tam przenosi Urząd

gminy. Każde zebranie gminne obok spraw gospodarczych wykorzystywał Magryś, aby upominać, by nie chodzono do karczmy.

Rozumiał jednak młody sekretarz gminy, że na to, aby społeczność wiejska nie pozwalała się sprzedawać za wódkę, trzeba jej oświaty. Korzysta z tego, że do wsi przyjechał młody wikary Krakowski. W porozumieniu z nim proponuje wsi pobudowanie szkoły i ks. Krakowski przez 4 lata uczy dzieci chłopskie w tej prywatnej szkółce. Z chwilą, kiedy wikary został proboszczem, Magryś robi starania, aby szkoła stała się publiczną. Gdy przyszła delegacja do ówczesnego inspektora szkolnego, to ten powiedział im, że dopiero poraz pierwszy ma taki wypadek, że chłopci chcą sami u siebie mieć szkołę. To też projekt Magrysia został urzeczywistniony.

Magryś rozumiał też, że aby ludzi odciągnąć od karczmy, należy dać im inną treść życia. Zorganizował więc Kółko Rolnicze, Koło Gospodyń Wiejskich, przez które uświadamiał starszych o tem, jak organizować życie swojej wsi, swego gospodarstwa. Sam miewał wykłady o hodowli, o przechowywaniu obornika i t. p.

Gdy starsi zaczęli licznie przystępować do utworzonych przez Magrysia organizacyj, zrodziła się potrzeba pobudowania Domu Ludowego, co też uskuteczniło. Magryś daje następnie inicjatywę utworzenia kasy spółdzielczej, która okazała się wielkim dobrodziejstwem dla wsi, przy Kółku Rolniczym tworzy sklep spożywczy, a po paru latach organizuje we wsi Handzlówce Mleczarnię Spółdzielczą, która świetnie się rozwija, tak, że w roku 1930 wystawiono bez żadnych kredytów specjalny dom dla mleczarni spółdzielczej za 46 tysięcy złotych. Ponieważ krowa w drobnym gospodarstwie i przy spółdzielczej mleczarni ma wielką wartość, a w razie jej padnięcia, rujnuje drobnego rolnika, to też wnikliwy umysł Magrysia daje inicjatywę stworzenia spółki ubezpieczenia krów. Pozatem organizuje Magryś we wsi

straż pożarną, koło teatralne, składające się z młodzieży wiejskiej, następnie orkiestrę ludową i park wioskowy, na który przeznaczył własną ziemię.

Nie zapomniał też i o drodze, którą wybudowano. Tyle zdołano zdziałać; ale na tem nie koniec, bo w projekcie Magrysia i jego współpracowników jest rozbudowa drogi gminnej, budowa chodników, łaźni i zorganizowanie spółdzielni zdrowia.

Widzimy, że ze wsi nędznej i zapuszczonej w ciągu lat kilkudziesięciu powstaje wieś dobrze zagospodarowana, wieś wzorowa — spółdzielcza. że tak jest, to zasługa Magrysia, który dla ogólnego dobra, całe swe życie poświęcił, a miał w sobie ten dar Boży, że swój zapal do pracy i czynu potrafił w innych przelać i pobudzić ogół do wspólnej pracy dla wspólnego dobra.

Magryś był prorokiem między swymi. Szkoda, że umarł już, a było to 31 maja r. b.

Aby bliżej poznać żywot tego zasłużonego chłopca, należy przeczytać jego pamiętnik, który Magryś napisał p. t. „Żywot chłopca działacza“.

W przedmowie do tej książki prof. Dr. Franciszek Bujak mówi tak:

„Dziś, gdy w Polsce szerzy się niechęć do chłopca, nieufność do jego inteligencji, oraz niewiara w jego znaczenie dla państwa i narodu, wspomnienia Magrysia świadczą o wysokiej wartości umysłowej i moralnej naszego ludu, o jego wytrwałej dążności do kultury i postępu oraz o jego zdolności do samodzielnych wysiłków w tym kierunku.

Kto wątpi w przyszłość wsi, kto trwoży się o losy Polski, niech bierze do ręki tę książkę, a znajdzie w niej otuchę i pokrzepienie. Opisane w niej prace samorządu gminnego i samopomocy gospodarczej i kulturalnej wsi muszą budzić uznanie i podziw u czytelnika inteligentnego, a entuzjazm i chęć naśladowania u młodego włościanina“.

K. Wyszomirski.

Ze Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU POWIATÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ZA OKRES OD 1.IV.1933 do 31.III.1934 R. ZŁOŻONE PANU MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH W MYŚL ART. 20 STATUTU ZWIĄZKU.

A. CZŁONKOWIE, ORGANA, UDZIAŁ W INSTYTUCJACH.

Członkowie: Na dzień 31.III.1934 r. Związek liczył 234 członków na ogólną liczbę 239 powiatów. Do Związku nie należą powiatowe związki samorządowe w Opocznie, Rawie Ruskiej, Rybniku i Starogardzie, przyczem Opoczno nie było od początku istnienia Związku członkiem Związku.

Zjazd Główny. Przewidziany w § 5 statutu Związku Zjazd Główny przedstawicieli powiatowych związków samorządowych odbył się w Warszawie

w dn. 6 i 7 maja 1933 r. Ponieważ Zjazd ten dotyczył okresu sprawozdawczego od 1.IV.1932 r. do 31.III.1933 r., sprawozdanie z przebiegu i wyników obrad jego zamieszczone w Nr. 21 tygodnika „Samorząd“ z dnia 21.V.1933 r., dołączone zostało do sprawozdania ogólnego z działalności Związku, przedłożonego, zgodnie z § 20 Statutu Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych w dniu 27 czerwca 1933 roku. Na mocy uchwały Rady Związku z dnia 2 lutego 1934 roku następny Zjazd Główny zwołany będzie w końcu października lub w listopadzie roku bieżącego.

Rada. Skład osobowy Rady Związku na dzień 31.III.1934 r. przedstawia się następująco:

Grupa terytorjalna:

Woj. Białostockie.

1. Franciszek Kulikowski
2. Ludwik Choynowski

- Woj. *Kieleckie*.
3. Edward Kleszczyński
4. Kazimierz Kühn
- Woj. *Krakowskie*.
5. Wincenty Hyla
6. Edward Zajączek
- Woj. *Lubelskie*.
7. Felicjan Lechnicki
8. Bolesław Wnuk
- Woj. *Lwowskie*.
9. Kazimierz Lenczewski
10. Dr. Roman Stroynowski
- Woj. *Łódzkie*.
11. Stanisław Leopold
12. vacat
- Woj. *Nowogrodzkie*.
13. Henryk Bogatkowski
14. Władysław Malski
- Woj. *Poleskie*.
15. Jerzy Osmołowski
16. vacat
- Woj. *Pomorskie*.
17. Dr. Konrad Siudowski
18. Hipolit Niepokulczycki
- Woj. *Poznańskie*.
19. Feliks Kasprzak
20. Aleksander Trzciniński
- Woj. *Stanisławowskie*.
21. Władysław Dzieduszycki
22. Inż. Józef Tarantiuk
- Woj. *Śląskie*.
23. Władysław Bocheński
24. Jan Koj
- Woj. *Tarnopolskie*.
25. Władysław Cieński
26. Jan Płachta
- Woj. *Wileńskie*.
27. Wiktor Niedźwiecki
28. Witold Kwinto
- Woj. *Warszawskie*.
29. Stanisław Czekanowski
30. Kazimierz Dziewanowski
- Woj. *Wołyńskie*.
31. Antoni Hermaszewski
32. Jan Podstrygacz (zawieszony)

Grupa ogólna:

33. Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński
34. Edward Dunin - Markiewicz
35. Ignacy Puławski
36. Jerzy Czarnocki
37. Józef Moczulski
38. Juljusz Marossanyi
39. Józef Polkowski
40. Antoni Pacholczyk
41. Dominik Dratwa

Grupa kooptowanych:

42. Stanisław Gliszczyński
43. Aleksy Rzewski
44. Olgierd Jeleński
45. Waclaw Gajewski
46. Dr. Kazimierz Duch
47. Dr. Juljusz Trzciniński

W okresie sprawozdawczym Rada Związku odbyła 2 posiedzenia, a mianowicie: w dn. 7 maja 1933 r. (sprawozdanie zamieszczono w tyg. „Samorząd“ Nr. 20 z dnia 14 maja 1933 r.), i w dn. 2 lutego 1934 r. (protokół z posiedzenia w Nr. 6 tyg. „Samorząd“ z dnia 11 lutego 1934 r.).

Zarząd.

W skład obecnego Zarządu wchodzi:

1. Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński — Prezes,
  2. Edward Dunin-Marskiewicz — Wiceprezes,
  3. Dr. Juljusz Trzciniński — Wiceprezes,
- oraz członkowie:
4. Jerzy Czarnocki,
  5. Władysław Dzieduszycki,
  6. Stanisław Gliszczyński,
  7. Edward Kleszczyński,
  8. Ignacy Puławski,
  9. Aleksy Rzewski,
  10. Dr. Wilhelm Seidler — Prezes autonomicznego Oddziału Związku woj. Śląskiego,
  11. Franciszek Branny — Dyrektor Związku Powiatów R. P.

W okresie sprawozdawczym Zarząd odbył 4 posiedzenia, a mianowicie w dn. 8 czerwca 1933 r., 10 października 1933 r., 11 grudnia 1933 r. i 1 lutego 1934 r.

Zjazdy wojewódzkie.

Dnia 30 kwietnia 1933 roku odbył się Zjazd przedstawicieli powiatowych związków samorządowych województwa pomorskiego w Grudziądzu. Zjazd zajmował się sprawami bieżącymi, zwłaszcza z zakresu Funduszu Pracy oraz reformą gminy w woj. zachodnich (sprawozdanie zamieszczono w Nr. 20 tyg. „Samorząd“ z dnia 14 maja 1933 r.).

Udział w instytucjach.

W chwili obecnej Związek z mocy poszczególnych ustaw i rozporządzeń deleguje swych przedstawicieli do następujących ciał opiniodawczych:

1. Państwowa Rada Samorządowa	8 członków
2. Państwowa Naczelna Rada Zdrowia	1 członek
3. Państwowa Rada Spożyców	1 „
4. Państwowa Rada Komunikacyjna	1 „
5. Rada dla spraw Kolonij Letnich	1 „
6. Zarząd Główny Funduszu Bezrobocia	2 członków
7. Centralny Komitet do spraw Finansowo-Rolnych	1 członek
8. Komisja Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego	2 członków
9. Komisja Opiniodawcza dla Pożyczkowego Funduszu Drogowego	1 członek
10. Komisja Przewozów Samochodowych	1 „

Związek bierze poza to udział w pracach następujących instytucyj społecznych:

1. Rada Naczelna Związków Straży Pożarnych	1 członek
2. Związek Związków Komunalnych Kas Oszczędności	1 „
3. Międzyzwiązkowa Komisja Porozumiewawcza (centralnych zrzeszeń samorządowych)	3 członków

4. Rada Opiekuńcza Instytutu Handlowo-Gospodarczego w Wilnie	1 członek
5. Samorządowa Komisja Zdrowia	3 członków
6. Komitet Studium Pracy Oświatowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej	1 członek
7. Zarząd Studium Pracy Oświatowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej	1 „
8. Zarząd Fundacji Polskiego Komitetu Pomocy Dzieciom	1 „
9. Polski Komitet do spraw ratownictwa i pierwszej pomocy lekarskiej w wypadkach nagłych	1 „
10. Komisja Włókiennicza Polskiego Komitetu Normalizacyjnego	1 „
11. Tymczasowy Komitet Wystawy Światowej w 1943 r. (Komisja Ogólnego Przygotowania Kraju i Miast)	1 „
12. Stowarzyszenie Członków, Polskich Kongresów Drogowych	1 „

Związek ponadto, stosownie do postanowień art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1925 r. o Radzie Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 171), opinuje, jakie rady powiatowe powołuje Ministerstwo Opieki Społecznej do wysłania swych przedstawicieli do Rady Opieki Społecznej.

Związek jest również spółnikiem firmy „Samorządowy Instytut Wydawniczy“, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, i członkiem spółdzielni „Zrzeszenie Spółdzielcze Gospodarczo - Inwestycyjne Samorządów Powiatowych“.

B. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU.

Sprawy ustrojowe.

Uchwalenie przez ciała ustawodawcze ustawy z dnia 23 marca 1933 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego, a następnie stopniowe wprowadzanie w życie nowych zasad zapożyczonych rozporządzeń wykonawczych wysuwa na czoło zadań Związku szereg momentów współdziałania w tej akcji w postaci formułowania i uzasadniania dezyderatów związków samorządowych. Dla zrealizowania swych postulatów Związek występował a) bądź z własnej inicjatywy, b) bądź udzielał opinii o projektach rozporządzeń, opracowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Ad a. Z pośród ważniejszych wystąpień w okresie sprawozdawczym w tej dziedzinie wymienić należy przedewszystkiem:

1) memoriał z dnia 10 kwietnia 1933 roku, złożony Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych w sprawie kodyfikacji prawa o ustroju samorządu terytorjalnego, w którym podniesiona została konieczność powołania specjalnego zespołu osób dla jaknajwcześniejszego opracowania i wydania pełnych tekstów ustaw ustrojowych w drodze rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej zgodnie z upoważnieniem, zawartem w art. 122 ustawy samorządowej (memoriał zamieszczony w tygodniku „Samorząd“ z dnia 16 kwietnia 1933 roku);

2) memoriał z dnia 4 października 1933 r. do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych o przyspieszeniu sprawy odciążenia i zrjonalizowania pracy urzędów gminnych w zakresie czynności poruczo-

nych ze względu nietylko na stwierdzoną przez czynniki oficjalne konieczność zrewidowania i ograniczenia dotychczasowego zleconego zakresu czynności, lecz również z uwagi na podjęte prace wstępne nad organizacją gminy zbiorowej na terenie woj. południowych i zachodnich, gdzie zachodzi niebezpieczeństwo wprowadzenia gminy ściśle takiego typu, jaki istnieje obecnie ze wszystkimi jego brakami w województwach centralnych i wschodnich (memoriał zamieszczony w tyg. „Samorząd“ Nr. 41 z dn. 8 października 1933 r.).

Ad. b. W podjętej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pracy nad sformulowaniem szczegółowych przepisów obowiązujących, które mają wypełnić luźne nieraz ramy ustawy samorządowej, Związek wziął udział w okresie sprawozdawczym przez opinijowanie następujących projektów rozporządzeń:

1) o wynagrodzeniu sołtysów,
2) II rozporządzenia wykonawczego do ustawy samorządowej,

3) o kwalifikacjach kandydatów na wójtów zawodowych,

4) w sprawie wykształcenia i praktyki, wymaganej od osób powoływanych na stanowiska sekretarzy gminnych,

5) w sprawie programu egzaminu praktycznego kandydatów na sekretarzy gminnych,

6) w sprawie przepisów wykonawczych do art. 4 ustawy samorządowej,

7) III rozporządzenia wykonawczego do ustawy samorządowej.

Sprawy gospodarki finansowej.

Dział ten w okresie sprawozdawczym stanowi najliczniejszą grupę wystąpień Związku, które dotyczyły m. in. następujących kwestyj:

1) memoriał z dn. 2 maja 1933 r. do PP. Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Opieki Społecznej w sprawie dopłat związków samorządowych z tytułu kosztów utrzymania szpitali i zakładów krajowych na terenie województw południowych. W memoriale tym Związek wystąpił o rewizję wysokości i rozkładu dopłaty wyznaczonej na rok 1933/34 oraz o dostosowanie na przyszłość dopłat do wartości otrzymywanych korzyści przez związki samorządowe (tyg. „Samorząd“ Nr. 19 z dn. 7 maja 1933 r.);

2) memoriał z dn. 3 lipca 1933 r. do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych powtórnie w sprawie dopłat związków samorządowych na utrzymanie szpitali i zakładów krajowych na terenie województw południowych. Wobec odmownej odpowiedzi na wystąpienie z dn. 2 maja 1933 r. Związek podtrzymał swe stanowisko w tej sprawie, prosząc Pana Ministra o ponowne rozpatrzenie kwestji dopłat i wydanie odpowiednich zarządzeń (tyg. „Samorząd“ Nr. 29 z dn. 16 lipca 1933 r.);

3) memoriał z dn. 6 czerwca 1933 r. do Pana Ministra Opieki Społecznej w sprawie nowelizacji § 16 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 9.IX.1927 r. wydanego w celu wykonania ustawy z dnia 29.III.1926 r. o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych. W memoriale tym Związek wystąpił przeciw zaliczkowemu pokrywaniu kosztów leczenia na obszarze b.

zaboru rosyjskiego przez powiatowe związki samorządowe oraz przeciw traktowaniu tych zaliczek, jako należności podlegających egzekucji w trybie administracyjnym (tyg. „Samorząd“ Nr. 25 z dn. 18 czerwca 1933 r.);

4) memoriał z dn. 3 lipca 1933 r. do Pana Ministra Opieki Społecznej w sprawie wynagrodzenia powiatowych związków samorządowych za pełnienie czynności instytucyj zastępczych Funduszu Bezrobocia oraz w sprawie rzekomej odpowiedzialności powiatowych związków samorządowych za pieniądze, powierzone podinstytucjom wydziałów powiatowych z prośbą o sprostowanie błędów, które wskutek przeoczenia wkradły się do rozporządzenia wykonawczego Ministra Opieki Społecznej z dnia 8.IX.1932 r. (tyg. „Samorząd“ Nr. 28 z dn. 9 lipca 1933 r.);

5) memoriał z dn. 26 lipca 1933 r. do PP. Prezesa Rady Ministrów i Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie znowelizowania rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dn. 21 marca 1933 r. o świadczeniach na rzecz Funduszu Pracy w kierunku wyłączenia z podstawy wymiaru opłat powiatowych związków samorządowych na rzecz Funduszu Pracy sum obcych dla dochodów związku samorządowego, jak zwroty pożyczek na cele specjalne i o przyjęcie za podstawę takiego wymiaru budżetu dochodów, wykonanego za rok bieżący (tyg. „Samorząd“ Nr. 31 z dn. 30 lipca 1933 r.);

6) memoriał z dn. 23 stycznia 1934 r. do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wpłat powiatowych związków samorządowych na rzecz Funduszu Pracy. W memoriale tym Związek podtrzymywał swe stanowisko, zajęte w wystąpieniu z dn. 26 lipca 1933 r. oraz wysunął nowy postulat obniżenia stawki na rzecz Funduszu Pracy dla powiatowych związków samorządowych do wysokości 1% (tyg. „Samorząd“ Nr. 4 z dn. 28 stycznia 1934 r.);

7) okólnik z dn. 12 sierpnia 1933 r. do wydziałów powiatowych w sprawie pożyczek z Funduszu Pracy, w którym Związek wyjaśnił cele i zadania oraz sposoby akcji subwencjonowania robót publicznych przez Fundusz Pracy;

8) memoriał z dn. 20 lipca 1933 r. do PP. Ministra Skarbu i Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dokonywania podziału dodatków komunalnych do podatków i opłat państwowych przez kasy urzędów skarbowych, gdzie Związek wysunął postulat, aby władze skarbowe do wpłat dołączały wykaz, wymieniający gminy, dla których przeznaczone są wpłaty z tytułu tych dodatków (tyg. „Samorząd“ Nr. 31 z dn. 30 lipca 1933 r.);

9) ankieta z dn. 23 listopada 1933 r. do wydziałów powiatowych w sprawie dostarczenia danych, dotyczących wymiaru i poboru niektórych samoistnych danin samorządowych;

10) memoriał do Pana Ministra Skarbu w sprawie zamierzonej reformy danin komunalnych (memoriał wspólny Związku Powiatów, Związku Miast i Związku Gmin Wiejskich), w których szeroko uzasadniono szkodliwe skutki dla związków samorządowych projektowanej reformy finansów komunalnych (tyg. „Samorząd“ Nr. 50 z dn. 10 grudnia 1933 r.);

11) memoriał do PP. Ministra Skarbu i Ministra Spraw Wewnętrznych (wspólnie ze Związkiem

Miast) w sprawie udziału samorządu terytorjalnego w 10% dodatku do państwowego podatku dochodowego. W memoriale tym, powołując się na wyrok N. T. A. z dn. 24.X.1933 r. L. Ręj. 3867/33 przyznający związkom samorządowym udział w 10% dodatku do państw. podatku dochodowego, Związek prosił Pana Ministra Skarbu o wydanie na przyszłość odpowiednich zarządzeń władzom skarbowym oraz o dokonanie obrachunku i wypłacenia związkom samorządowym przypadających dla nich sum z tego tytułu za cały czas od wprowadzenia 10% dodatku, t. j. od dn. 1 lipca 1926 r. (tyg. „Samorząd“ Nr. 4 z dn. 28 stycznia 1934 r.);

12) okólnik do niektórych wydziałów powiatowych z dn. 5 października 1933 r. w sprawie konwersji pożyczek, zaciągniętych z funduszy Ministerstwa Robót Publicznych na cele drogowe w walucie markowej i koronowej, które już raz były skonwertowane (ponowna konwersja) i pożyczek, udzielonych w walucie złotowej z Drogowego Funduszu Pożyczkowego;

13) ankieta z dn. 7 grudnia 1933 r. do wydziałów powiatowych w sprawie nadesłania materiałów, dotyczących egzekucji danin samorządowych, prowadzonej przez władze skarbowe;

14) ankieta w sprawie nadesłania danych, dotyczących wymiaru danin samorządowych na rok 1933/34;

15) memoriał do Pana Ministra Skarbu (wspólnie ze Związkiem Miast) w sprawie faktycznego obniżenia dochodów samorządu terytorjalnego wobec postanowień nowej ustawy uposażeniowej pracowników państwowych, zwalnającej od państwowego podatku dochodowego uposażenia, emerytury, zasiłki i nagrody pieniężne, wskutek czego wpływ z tytułu udziału samorządów w państw. pod. dochodowym ulegną zmniejszeniu. W memoriale tym Związek prosi o wyrównanie powstałej różnicy przez podniesienie wysokości udziału samorządu we wpływach całego podatku dochodowego (tyg. „Samorząd“ Nr. 5 z dn. 4 lutego 1934 r.).

Sprawy drogowe.

W związku z zamiarem przekazania dróg państwowych powiatowym związkom samorządowym Związek wystosował w dniu 18 sierpnia 1933 r. i w dniu 25 sierpnia 1933 r. do wydziałów powiatowych ankiety w sprawie nadesłania danych, dotyczących wydatków na drogi państwowe, wyłożonych zastępczo przez samorząd oraz w sprawie podania kosztów, potrzebnych do utrzymania dróg państwowych i w dn. 24 sierpnia 1933 r. zwrócił się do Pana Ministra Komunikacji z prośbą o umożliwienie zaznajomienia się z tym projektem i wypowiedzenia swych uwag. Na skutek zaproszenia Pana Ministra Komunikacji, Prezes Związku Dr. M. Jaroszyński zgłosił obszernie umotywowaną opinię w sprawie projektu nowelizacji ustawy drogowej i przekazania dróg państwowych związkom samorządowym, wypowiadając się przeciw reformie wobec ujemnych konsekwencji dla związków samorządowych, jakie pociągnąć za sobą może projektowane znowelizowanie obowiązujących dotychczas przepisów.

W celu omówienia aktualnej sprawy drogowej Związek zwołał w dniu 10 października 1933 r. kon-

ferencję drogową, poświęconą sprawie wytyczenia programu pracy samorządu powiatowego w zakresie gospodarki drogowej, która ze względu na zmienione warunki gospodarcze i finansowe samorządu powiatowego postawiła pod znakiem zapytania racjonalność całej dotychczasowej polityki drogowej. Szczegółowe sprawozdanie z przebiegu tej konferencji zamieszczono w Nr. 42 tygodnika „Samorząd“ z dnia 15 października 1933.

Sprawy ubezpieczeń społecznych.

W okresie sprawozdawczym Związek występował m. in. w następujących ważniejszych sprawach:

1) memorjał z dn. 26 czerwca 1933 r. do Pana Ministra Opieki Społecznej w sprawie rozrachunków między związkami samorządowymi a Zakładami Ubezpieczeń pracowników umysłowych o ustawowe stwierdzenie nieistnienia obowiązku ubezpieczenia pracowników komunalnych przed 1 stycznia 1928 r.;

2) memorjał z dnia 26 października 1933 roku do Pana Ministra Opieki Społecznej w sprawie zawieszenia egzekucji, jaką wszczęły Zakłady Ubezpieczeń pracowników umysłowych przeciw związkowi samorządowemu z tytułu składek za ubezpieczenie pracowników. W memorjale tym Związek podtrzymał swe stanowisko zajęte w wystąpieniu o ustawowe stwierdzenie braku obowiązku ubezpieczenia pracowników komunalnych przed 1.1.1928 r. (tyg. „Samorząd“ Nr. 45 z dn. 5 listopada 1933 r.);

3) memorjał z dnia 16 lutego 1934 roku do Pana Ministra Opieki Społecznej (wspólnie ze Związkiem Miast Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich) w sprawie znowelizowania ustawy o ubezpieczeniu społecznym przez 1) zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia w razie niezdolności do zarobkowania lub śmierci osoby ubezpieczonej wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej (ubezpieczenie wypadkowe) wszystkich pracowników samorządowych, umysłowych i fizycznych, którzy ubezpieczeni są z tego tytułu przez związki samorządowe we własnym zakresie na podstawie obowiązujących statutów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników samorządowych i ich rodzin; 2) przez zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia na wypadek niezdolności do zarobkowania lub śmierci osoby ubezpieczonej wskutek wszelkich przyczyn (ubezpieczenie emerytalne robotników) pracowników samorządowych fizycznych, którzy ubezpieczeni są z tego tytułu przez związki samorządowe we własnym zakresie na podstawie obowiązujących statutów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników samorządowych i ich rodzin.

Sprawy rolnicze.

W celu przedyskutowania zagadnień rolniczych w samorządzie, ze szczególnem uwzględnieniem stosunku samorządu terytorjalnego do samorządu gospodarczego w postaci nowoutworzonych izb rolniczych, Związek zwołał konferencję rolniczą, która odbyła się w dn. 11 grudnia 1933 r. (sprawozdanie zamieszczono w Nr. 2 tyg. „Samorząd“ z dn. 14 stycznia 1934 r.).

Sprawy różne.

Z pośród ważniejszych spraw tego rodzaju w okresie sprawozdawczym wymienić wypadnie

opinię Związku z dnia 13 listopada 1933 r. w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie organizacji szkolnictwa zawodowego, w której Związek nawiązał do swych uwag, zgłoszonych w piśmie z dnia 4 stycznia 1933 r. w związku z tezami ustrojowymi szkolnictwa handlowego.

Niezależnie od przedstawienia w imieniu samorządu powiatowego opinii pisemnych na żądanie władz centralnych, Związek brał udział w posiedzeniach Komisji Administracyjnej Sejmu R. P. w czasie obrad nad ustawą przeciwpożarową.

Dokształcanie pracowników komunalnych.

Ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego, wprowadzając na terenie woj. południowych i zachodnich gminę zbiorową, postawiła samorządom powiatowym nowe zadanie — zorganizowanie nadzoru nad nowoutworzonymi gminami. Doceniając doniosłość tego zagadnienia oraz pragnąc przyjść z pomocą swym członkom, Związek zorganizował specjalne kursy dla czynnych już inspektorów samorządu gminnego z tych terenów oraz dla kandydatów na te stanowiska.

Kursy takie, prowadzone równolegle, lecz oddzielnie dla województw południowych i oddzielnie dla województw zachodnich, odbyły się w Warszawie w dniach od 23 października do 11 listopada 1933 roku. Kursy powyższe obeślało 84 powiatowe związki samorządowe na ogólną ilość 115 powiatów woj. południowych i zachodnich. Program kursu wyczerpany został w 96 godzinach wykładów oraz w praktycznym zaznajomieniu uczestników kursu (87 osób) z referatem nadzoru w biurze wydziału powiatowego i organizacją urzędu gminnego oraz jego działalnością.

Analogicznie do lat ubiegłych Związek w porozumieniu z właściwymi urzędami wojewódzkimi (wydziały samorządowe) zorganizował w okresie sprawozdawczym kursy-konferencje dla rachmistrzów biur wydziałów powiatowych województw południowych i zachodnich.

Kursy - konferencje odbyły się:

w *Poznaniu* w dn. 5.III — 7.III.1934 r. dla powiatów woj. poznańskiego przy udziale 91 uczestników,

w *Krakowie* w dn. 14.III — 17.III.1934 r. dla powiatów woj. krakowskiego przy udziale 76 uczestników,

w *Toruniu* w dn. 22.III — 24.III.1934 r. dla powiatów woj. pomorskiego przy udziale 75 uczestników,

w *Lwowie* w dn. 26.III. — 27.III.1934 r. dla powiatów woj. lwowskiego i części woj. tarnopolskiego przy udziale 43 uczestników,

w *Stanisławowie* w dn. 28.III — 29.III.1934 r. dla powiatów woj. stanisławowskiego i części woj. tarnopolskiego przy udziale 27 uczestników.

Ogółem w kursach wzięło udział 312 osób. Uczestnikami kursów konferencyj poza rachmistrzami wydziałów powiatowych byli również inspektorzy samorządu gminnego oraz rachmistrze z niektórych miast. Ogólna ilość dni wyjazdowych w związku z kursami wyniosła 42 dni.

Interwencje, porady fachowe i zlecenia.

Formy bezpośredniej pomocy ogólnej w postaci interwencji w urzędach, bankach i instytucjach publicznych noszą w dalszym ciągu różnorodny charakter w zależności od rodzaju spraw, z jakimi w tym zakresie zwracały się zainteresowane powiatowe związki samorządowe do Biura Związku.

Specjalny dział pracy, noszący charakter poradnictwa fachowego, polegał na udzielaniu porad i wyjaśnień z dziedziny stosowania w praktyce ustaw i rozporządzeń obowiązujących — porad z zakresu organizacji pracy i kredytu komunalnego, wreszcie na dostarczaniu wzorów, regulaminów, instrukcyj i statutów organizacyjnych i t. p.

Szereg zleceń, wykonanych na prośbę członków przez Biuro Związku, zaoszczędził niejednokrotnie powiatowym związkom samorządowym potrzebę delegowania do Warszawy swych pracowników celem załatwienia tych spraw. Pozatem udzielono licznych nader porad i informacji bezpośrednio w Biurze Związku.

Pomoc instrukcyjno - rewizyjna.

Zakres tej akcji, przeprowadzanej na żądanie organów związków samorządowych oraz wydziałów powiatowych, jako władz nadzorczych nad gminami wiejskimi, miastami niewydzielonymi, obejmuje nie tylko dokonywanie rewizji działów kasowo - rachunkowych, lecz także i zagadnienia natury organizacyjnej poszczególnych dziedzin pracy samorządu terytorjalnego przez współdziałanie przy ustalaniu planów finansowo - gospodarczych, mających na celu uzdrowienie gospodarki finansowej zainteresowanych powiatów.

Dane, dotyczące stanu finansowego, jakie zbiera Związek przy lustracjach i rewizjach powiatów, stanowią podstawę do poparcia starań członków w dziedzinie kredytowej.

Wyniki prac tego działu za okres sprawozdawczy przedstawiają się następująco:

1) ilość obsłużonych zgłoszeń	31
w tem: powiatów	28
2) ilość dni wyjazdowych	197

Pomoc prawna.

W roku budżetowym 1933/34 powierzono Związkowi Powiatów do prowadzenia 32 sprawy, z tego 10 przed Najwyższym Trybunałem i 22 przed sądami powszechnymi.

Łącznie ze sprawami, niezakończonymi w poprzednim okresie radca prawny Związku Powiatów prowadził 25 spraw przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym i 41 spraw przed sądami powszechnymi.

W okresie sprawozdawczym zakończono 14 spraw, należących do kompetencji Najwyższego Trybunału Administracyjnego, przyczem 11 spraw zostało zakończonych z wynikiem pomyślnym a 3 z wynikiem ujemnym. Ze spraw, należących do kompetencji sądów powszechnych, zakończono ostatecznie 18 spraw, w tem 17 spraw z wynikami pomyślnymi i 1 z wynikiem niepomyślnym. W pozostałych 23 sprawach niezakończonych ostatecznie zapadły wyroku sądu okręgowego w 22 wypadkach pomyślne, w 1 wypadku niepomyślny (wyrok ten po upływie okresu sprawozdawczego został przez Sąd Apelacyjny uchylony i sprawa osądzona na korzyść związku samorządowego).

Ponadto radca prawny Związku udzielał porad prawnych, dotyczących rozmaitych spraw, należących do właściwości związków samorządowych.

Akcja wydawnicza.

W okresie sprawozdawczym Związek, za zgodą pozostałych udziałowców Samorządowego Instytutu Wydawniczego, wydał we własnym zakresie książkę p. t. „Szczegółowa instrukcja kasowo - rachunkowa“, w przygotowaniu do druku jest „Wzorowy regulamin dla komisji rewizyjnej powiatowego związku samorządowego“.

Z inicjatywy Związku, ukazały się następujące wydawnictwa nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego:

1. Ludomił Starzeński i Franciszek Grela: — „Prawo budżetowe oraz przepisy o kasowości i rachunkowości związków samorządowych w Polsce“.

2. Wacław Brzeziński i Dr. Władysław Dalbor — „Ustrój powiatowych związków samorządowych“.

Perjodyki.

W okresie sprawozdawczym ukazały się następujące zeszyty kwartalnika „Samorząd Terytorjalny“: Nr. 3/4 z 1932 r., 1/2 z 1933 r. i 3/4 z 1933 r. oraz zeszyt Nr. 1 z 1934 r.

Tygodnik „Samorząd“ nabyty został na wyłączną własność Związku Powiatów.

Oba czasopisma pozostają pod redakcją Prezesa Związku Dr. M. Jaroszyńskiego.

Biblioteka.

Kompletowanie dzieł naukowych i fachowych z zakresu samorządu terytorjalnego i gałęzi pokrewnych, prowadzone w celu dalszego rozwoju i aktualizowania księgozbioru, stanowiącego bibliotekę specjalną, w okresie sprawozdawczym wyraża się liczbą 390 tomów, zakupionych bądź otrzymanych bezpłatnie, jako wydawnictwa nadesłane i zamienne.

Wśród nowonabytych dzieł i czasopism obok polskich znaczny odsetek stanowią prace w języku niemieckim i francuskim.

Stan księgozbioru obecnie wynosi przeszło 3.500 tomów.

Biblioteka jest dostępna również dla osób z poza Związku — korzystają z niej przeważnie słuchacze wyższych uczelni warszawskich oraz pracownicy biur i urzędów, interesujący się zagadnieniami samorządowymi.

W okresie sprawozdawczym poza pracownikami Związku i członkami Zarządu korzystała z biblioteki na miejscu następująca liczba czytelników:

M i e s i ą c	Ilość czytelników	Ilość tomów
kwiecień	22	66
maj	39	110
czerwiec	10	16
lipiec	3	10
sierpień	2	4
wrzesień	—	—
październik	22	102
listopad	6	30
grudzień	10	13
styczeń	13	56
luty	24	64
marzec	6	16
Razem	157	487

Archiwum akt.

W okresie sprawozdawczym zbierane były w dalszym ciągu materiały, zawierające bezpośrednio dane źródłowe o pracy poszczególnych powiatów

wych związków samorządowych w postaci nadsyłanych preliminarzy budżetowych, sprawozdań opisowych i rachunkowych, protokołów posiedzeń sejmików i wydziałów powiatowych.

Sprawozdanie z wykonania budżetu Związku Powiatów R. P. za rok 1933/34.

Wydatki budżetowe w r. 1933/34.

Dz.	§ poz.	T R E Ś Ć	Prelimino- wano	Wykonano	Mniej	Więcej
		Ogółem wydatki	181.795	178.420,94	5.533,73	2.159,67
		Wydatki zwyczajne	132.095	128.809,10	5 295,57	2 009,67
I		Koszty zjazdów	7.100	6 535,20	564,80	—
	1	Zjazd ogólny	200	166,50	33,50	—
	2	Zjazdy wojewódzkie	500	437,70	62,30	—
	3	Posiedzenia Rady	2.500	2.208,—	292,—	—
	4	„ Zarządu	2.100	1.973,—	127,—	—
	5	Składki i opl. do instyt.	1.800	1.750,—	50,—	—
II		Administracja	80.405	80.016,66	1.017,14	628,80
	1a	Uposażenia pers. stałego	54.215	54.141,—	74,—	—
	1b	Wynagrodzenie	3.000	2.307,—	693,—	—
	2	Ubezpieczenia społeczne	4.540	4.443,06	96,94	—
	3	Odprawy i emerytury	4.800	4.800,—	—	—
	4	Wydatki rzeczowe	12.350	12.231,30	118,70	—
	5	Podróże służbowe pracowników	1.000	1 628,80	—	628,80
	6	Do dyspozycji dyrektora	500	465,50	34,50	—
III		Biblioteka i archiwum	3.840	2 762,97	1.077,03	—
	1	Zakup książek	1.420	1.419,37	63	—
	2	Prenumerata czasopism	1.060	551,30	508,70	—
	3	Wycinki prasowe	360	297,75	62,25	—
	4	Oprawa książek i czasopism	800	492,70	307,30	—
	5	Inne wydatki	200	1,85	188,15	—
IV		Muzeum Samorządowe	200	—	200,—	—
V		Stypendja i subwencje	3.500	2 631,80	868,20	—
	1	Stypendja na studia spec.	2.500	1.631,80	868 20	—
	2	Subwencja dla W. W. P.	1.000	1.000,—	—	—
VI		Wydawnictwa	5.500	6 880,87	—	1.380,87
	1	Dopłata do wydawn. nauk.	5.500	6.880,87	—	1.380,87
VII		Dział Insp. rewizyjny	20.690	20.384,82	305,18	—
	1	Uposażenia inspektorów	13.970	13.775,77	194,23	—
	2	Ubezpieczenia społeczne	1.620	1.565,70	54,30	—
	3	Djety i koszty podróży	5.100	5.043,35	56,65	—
VIII		Dział pomocy prawnej	7.360	6.558,50	801,50	—
	1	Uposażenie radcy prawnego	4.860	4.860,—	—	—
	2	Prowadzenie spraw	2.500	1.698,50	801,50	—
IX		Kursy i inne nieprzewidz.	3.500	3.038,28	461,72	—
X		Wydatki nadzwyczajne	49.700	49 611,84	238,16	150,—
	1	Kupno pożyczki narodowej	5.000	5.150,—	—	150,—
	2	„ udziału w Zrzesz. Sam.	2.000	2.000,—	—	—
	3	„ tygodnika „Samorząd“	37.700	37.555,34	144,66	—
	4	Uzupełnienie umebl.	5.000	4.906,50	93,50	—

Dochody budżetowe w r. 1933/34.

Dz.	§ poz.	T R E Ś Ć	Prelimino- wano	Wykouano	Mniej	Więcej
		Ogółem dochody	181.795	191.055,57	15.730,06	24.990,63
		Dochody zwyczajne	176.795	186.769,58	15.016,05	24.990,63
I		Składki członkowskie	145.095	166.686,—	—	21.591,00
	1	Składki członkowskie	135.000	155.421,16	—	20.421,16
	2	Nadwyżka z r. 32/33	10.095	11.264,84	—	1.169,84
II		Dochody z wydawnictw	500	273,60	226,40	—
	1	Ze sprzedaży wydawnictw	500	273,60	226,40	—
III		Zwroty	28.800	14.010,35	14.789,65	—
	1	Zwrot koszt. podr. djet inspekt.	21.300	10.415,95	10.884,05	—
	2	Za prowadz. spraw	7.500	3.954,40	3.905,60	—
VI		Inne dochody	2.400	5.799,63	—	3.399,63
		0/0 0/0 od kapitałów	2.400	5.799,63	—	3.399,63
		Dochody nadzwyczajne	5.000	4.285,99	714,01	—
V		0/0 0/0 od kapitałów	5.000	4.285,99	714,01	—
	1	0/0 0/0 od kapitałów	5.000	4.285,99	714,01	—

Z E S T A W I E N I E:

Dochody budżetowe	Zł. 191.055,57
Wydatki budżetowe	„ 178.420,94
Nadwyżka budżetowa z r. 1933/34.	<u>Zł. 12.634,63</u>

Zamknięcie sum pozabudżetowych na d. 1.IV.1934 r.

	Winien	Ma
Kasa	4.509,12	
P. K. O. Nr. 51.177	1.092,32	
„ Nr. 52.020	398,40	
R-k Nr. 279 w Pol. B. Kom.	25.411,74	
Sumy Przechodnie	30,80	1.828,—
Różni	7.948,40	14.031,57
P. W. K.		13.156,43
Sam. Instytut Wydawn.	1.530,04	
Samorząd: wydatki	10.651,33	
„ dochody		9.921,53
Nadwyżka z r. 1933/34		12.634,63
	<u>51.572,16</u>	<u>51.572,16</u>

Sprawy bieżące

NOWE ROZPORZĄDZENIE M. S. WEWN. O MELDUNKACH I KS. LUDNOŚCI.

Pragnąc ułatwić czytelnikom „Samorządu“ zapoznanie się ze zmianami, jakie wprowadzone zostały obecnie do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o meldunkach i ks. ludności, umieszczamy poniżej szczegółowy wykaz §§ zmienionych. Nadmieniamy jednocześnie, że wszelkich wyjaśnień, dotyczących tej kwestji udzielać będziemy w „Poradniku Samorządowym“.

W Nr. 54 Dziennika Ustaw R. P. ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. o meldunkach i księgach ludności.

Jest to jednolity tekst obowiązujących dotychczas dwóch rozporządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych, a mianowicie: rozp. z dnia 16 października 1930 r. o meldunkach i ks. ludności (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 658) i rozp. z dnia 12 maja 1931 r. o ewidencji ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409).

Tekst obu wspomnianych wyżej rozporządzeń został uzupełniony niektórymi nowymi przepisami, dotyczącymi głównie uproszczenia systemu meldunkowego. W ten sposób całość przepisów wykonawczych, dotyczących ewidencji i kontroli r. ludności, została połączona w jednym tekście rozporządzenia, przy jednoczesnym uchyleniu wymienionych wyżej rozporządzeń dotychczasowych.

Najbardziej charakterystyczną cechą zmian, wprowadzonych nowym rozporządzeniem, jest rozszerzenie kompetencji gmin w sprawach meldunkowych, naruszające do pewnego stopnia przestrzeganą dotychczas starannie zasadę jednolitości systemu meldunkowego. Jest to dążenie do możliwie najszerszego uwzględniania stosunków i warunków lokalnych, a przede wszystkim uwzględnienia tych trudności jakie następcza dopełnianie obowiązków meldunkowych w wypadkach wyjątkowych. Tam np. gdzie odsetek ludności niepiśmiennej jest znaczny, albo gdzie ruch ludności wewnątrz gminy (zmiana adresów) jest nader intensywny, albo w innych wypadkach, kiedy to przestrzeganie dotychczasowych przepisów meldunkowych następcza gminom bądź ludności nazbyt duże trudności, — nowe rozporządzenie daje gminom możliwość stosowania pewnych uproszczeń.

Krok taki w kierunku pewnego liberalizmu nie następcza, jak się zdaje, większych obaw przed wprowadzeniem pstrokacziny meldunkowej, ponieważ obecnie rejestry mieszkańców już zostały założone i wobec tego niema poważniejszych obaw, aby mogło to wywołać nieścisłe albo błędne zapisy w tych księgach. Ponadto gwarancją przed nadmiernym nadużywaniem przez gminy wspomnianego uprawnienia jest przepis ogólny, przewidujący zatwierdzenie regulaminów gmin przez władze nadzorcze (starostwa, a w miastach — województwa).

Ogłoszenie nowego tekstu rozporządzenia bez wyszczególnienia paragrafów, które uległy zmia-

nom, stwarza pewną, a może nawet dość poważną dla gmin trudność, albowiem do ustalenia, jakie mianowicie zmiany zostały tu wprowadzone, potrzeba porównać nowy tekst z tekstami rozporządzeń uchylonych.

Umieszczony poniżej wykaz zmian, wprowadzonych nowym rozporządzeniem, pozwoli czytelnikom zapoznać się z temi przepisami, oszczędzając tej żmudnej, a koniecznej pracy.

Tak więc zostały zmienione bądź uzupełnione następujące paragrafy rozporządzenia, o którym mowa:

- 1) w § 2 ust. 1 dodano wyrazy: „działających jednostkowo“,
- 2) w § 2 dodano trzy nowe ustępy, a mianowicie: ust. 3, 4 i 5, które są przepisami wykonawczymi do ustawy nowelizacyjnej z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 390),
- 3) w § 3 dodano nowy ustęp 5,
- 4) w § 5 zmieniono brzmienie postanowień pod lit. g) oraz h),
- 5) w § 11 ust. 1 dodano ostatnie zdanie od słów: „o ile w trybie § 46“... do końca,
- 6) w § 11 zmieniono treść ust. 7,
- 7) w § 11 dodano ust. 8, który jest powtórzeniem § 3, uchylonego rozporządzeniem M. S. Wewn. z dnia 12 maja 1931 r. o ewidencji r. ludności (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409),
- 8) w § 12 ust. 8 dodano słowa: „przewidzianych w art. 7 i 8“, przedłużając w ten sposób termin przesyłania kart zgonu, urodzeń, tudzież zawiadomień o zmianach w stanie rodzinnym z 48 godzin do 4 dni,
- 9) w § 13 ust. 1 dodano w nawiasie: „§ 46“,
- 10) w § 13 ust. 6 zmieniono w ostatnim zdaniu: „§ 46 ust. 3“ na: „46 ust. 2b“,
- 11) w § 13 dodano nowy ustęp 8, który daje m. in. możliwość meldowania osób bezdomnych,
- 12) w § 13 dodano ust. 9, 10, 11 i 12, które są powtórzeniem § 4 uchylonego rozp. M. S. Wewn. z 12 maja 1931 o ewidencji r. ludn. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409),
- 13) w § 18 ust. 1 skreślono ostatnie zdanie dawnego tekstu,
- 14) § 20 ust. 2 uzupełniono przez dodanie wyrazów: „podoficerów“,
- 15) § 20 ust. 5 zmieniono,
- 16) w § 22 ust. 3 dodano ostatnie zdanie od słów: „W przypadkach meldowania“... do końca,
- 17) w § 23 ust. 4 dodano w nawiasie: „§ 11 i § 46 ust. 2“,
- 18) § 24 ust. 2 i 3 uchylono, natomiast dodano ustępy 2, 3 i 4 w nowym brzmieniu,
- 19) w § 27 skreślono końcowe zdania ust. 1 oraz cały ust. 2 w dawnym brzmieniu i zmieniono numerację następnych ustępów,
- 20) w § 36 ust. 2 lit. cc) dodano w nawiasie: „§ 33 ust. 1 i 2“,
- 21) § 37 ust. 1 został przeredagowany i uzupełniony przez dodanie ostatniego zdania od słów:

„Zawiadomienia powyższe“... do końca. W zdaniu tem ustalone zostały wzory wyciągów z aktów stanu cywilnego (wzory Nr. Nr. 15, 16 i 17),

22) w § 37 dodano nowy ustęp 2,

23) w § 39 ust. 2 dodano ostatnie zdanie od słów: „tudzież o wszelkich“... do końca,

24) w § 46 dodano nowe ust. 2, 3, 4 i 5,

25) § 47 w dawnym brzmieniu uchylono, wstawiając wzamian nowy tekst tegoż paragrafu, który jest powtórzeniem § 2 uchylonego jednocześnie rozp. M. S. Wewn. z dnia 12 maja 1931 r. o ewidencji r. ludn. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409),

26) § 49 ust. 2 został uzupełniony przez doda-

nie końcowego zdania od słów: „podoficerowie i szeregowcy...“ do końca,

27) § 52 w dawnym brzmieniu uchylono, natomiast wprowadzono nowy tekst,

28) § 53 w dawnym brzmieniu uchylono, natomiast wprowadzono nowy tekst,

29) § 57 otrzymał nowe brzmienie,

30) wprowadzono nowe wzory, a mianowicie wzory Nr. Nr. 15, 16, 17 i 18, a nadto uzupełniono wzór Nr. 5 przez dodanie rubryki: „imiona rodziców“.

B.

POSIEDZENIE RADY P. Z. U. W.

W dniach 26, 27 i 28 czerwca r. b. odbyła się sesja Rady Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych pod przewodnictwem Dyrektora Naczelnego tego Zakładu, prof. Wł. Strzeleckiego, przy udziale nowoobраниch delegatów Rad Wojewódzkich i w obecności Komisarza Rządowego, dyrektora Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń p. Korwin - Piotrowskiego.

Z przemówienia sprawozdawczego Dyrektora Naczelnego wynika, że ujawniające się w związku z kryzysem rolnym, zmniejszeniem wypłacalności związków samorządu terytorjalnego i rozłożeniem płatności składki na dwie raty — trudności finansowe zostały w roku sprawozdawczym 1933 przezwyciężone i wyniki ogólne Zakład osiągnął pomyślne.

Po ogólnej dyskusji na plenum Rady i szczegółowej na wyłonionej przez nią komisji finansowo-budżetowej, — Rada przyjęła jednogłośnie wnioski tej komisji o zatwierdzenie zamknięć rachunkowych za rok 1933 i uchwaliła budżet dodatkowy na rok 1934, spowodowany rozszerzeniem działalności P. Z. U. W. na teren m. st. Warszawy. Następnie, stosownie do propozycji komisji techniczno-ubezpieczeniowej, Rada uchwaliła wniosek Naczelnej Dyrekcji P. Z. U. W. o przyjęciu istniejącej taryfy oraz norm szacunkowych b. Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych m. st. Warszawy za podstawę działalności Inspektoratu P. Z. U. W. na m. st. Warszawę, z jednoczesnym obniżeniem taryfy dla miast większych, łącznie z Warszawą; zatwierdziła projekt zmian regulaminu udzielania pożyczek, które odąd przyznawać się będzie przy oprocentowaniu do 3% w stosunku rocznym, i sprawozdanie o udzielonych pożyczkach.

Ponadto, w formie zaleceń dla Dyrekcji P. Z. U. W. na przyszłość, Rada uchwaliła szereg rezolucyj, dotyczących ważniejszych spraw z działalności ubezpieczeniowej i prewencyjnej Zakładu.

OŚWIATA POZASZKOLNA W POWIECIE TORUŃSKIM W R. 1933/34.

Najpoważniejszy sukces osiągnął powiatowy związek samorządowy na polu czytelnictwa. Stan po-

siadania bibliotek ruchomych podniósł się w r. 1933/34 do ilości 28 bibliotek, liczących od 65 do 100 tomów. Oprócz tego w administracji instruktora znajduje się 8 nowych kompletów bibliotek Związku Strzeleckiego, po 50 dzieł każda, tak, że ilość bibliotek ruchomych wynosi obecnie 36, które co roku zostają pomiędzy poszczególnymi miejscowościami zamieniane.

Poza bibliotekarstwem powiatowy związek samorządowy prowadził 15 kursów wieczorowych ogólnie - kształcących, 3 kursy języka polskiego dla Niemców. Na kursy uczęszczało 295 osób, nauczało 27 nauczycieli.

Znacznie większym uznaniem, aniżeli kursy wieczorowe, które dają zawsze posmak szkoły, cieszą się wśród ludności powiatu świetlice. Ogólna liczba świetlic w powiecie wynosi 28. Wszystkie te świetlice mieszczą się w wolnych salach szkolnych. Celem przysposobienia odpowiednich przodowników świetlicowych, powiatowy związek samorządowy urządził tygodniowy kurs dla przodowników świetlicowych. Z pośród 25 uczestników kursu 18 pracuje w świetlicach.

POPIERANIE ROLNICTWA I HODOWLI ZWIERZĄT DOMOWYCH W POWIECIE TORUŃSKIM W 1933/34 ROKU.

Akcja popierania rolnictwa polegała m. in. na udzielaniu niezamożnym rolnikom pożyczek na zasiew wiosenny w ten sposób, że zgłoszeni przez Kółka Rolnicze szczególnie P. T. R. kandydaci otrzymali po złożeniu weksli gwarancyjnych asygnaty, z którymi udawali się do producentów lub kupców zbożowych i odbierali potrzebny im zasiew. Z tej pomocy skorzystało ogółem 31 rolników.

Celem zachęty rolników do dobrego utrzymania buhajów rozplodowych umieszczono w budżecie zł. 600 na nagrody dla właścicieli buhajów prywatnych. Komisja licencyjna po dokonaniu przeglądu w całym powiecie proponowała przyznanie nagród, które wydział powiatowy uchwalił. Przy wypłacie nagród wręczono każdemu właścicielowi nagrodzonego buhaja odpowiedni dyplom.

Ponadto wydział powiatowy przyznał na zakupienie stadników rozplodowych 3 subwencje w wys. $\frac{1}{3}$ ceny kupna.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 5. VII. 1934 r.)

1 dol. St. Zjedn. — 5.32 zł. — 5.26 zł.
 100 frank. szwajc. — 172.68 — 171.82 zł.
 1 funt. szterl. — 26.82 — 26.56 zł.
 100 frank franc. — 35.00 zł. — 34.83 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 5. VII. 1934 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 112.75 zł. 3 proc. pożycz. państw. budow. 44.15 zł., 4 proc. państwowa pożycz. premjowa dolarowa zł. 53.75, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w zlocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. (w zł. w zlocie = 161.68 złotych obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w zlocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemiańskie 48.75 zł. 5 3/4 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 57.50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy — 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa — zł.

8 1/2 proc. Listy Zastawne m. Łodzi — zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina —. 8 1/2 proc. L. Z. m. Kielc —.
 Akcje Banku Polskiego 85.50 zł.
 Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania)

W dn. 5. VII 1934 r. Warszawa.

Zyto 13.00 — 13.50 zł.
 Pszenica 18.50 — 19.00 zł.
 Jęczmień 13.00 — 13.50 zł.
 Owies 14.50 — 15.00 zł.

NABIAŁ.

(Od dnia 18. VI. 1934 r. Warszawa).

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.17 zł.
 Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 2.20 zł., mleczarskie deserowe II gat. 2.10 zł., mleczarskie solone 1.90 zł., osekowe 1.50 zł.
 Ceny masła w detalu rozumieją się o 15% więcej cen hurtowych
 Jaja świeże za sztukę 0.07 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd miejski m. Włoszczowy zapytuje, czy matka dziecka znajdująca się w stanie zdrowym, w razie wyjazdu męża na dłuższy czas lub zgonu, jest uprawniona do zgłoszenia swego dziecka, celem sporządzenia aktu urodzenia przy dwóch świadkach.

Odpowiedź: W myśl art. 98 K. C. „urodzenie dziecka obowiązany jest oznajmić ojciec, a gdyby ten nie żył lub zachodziła ze strony jego niemożność, natenczas obowiązany będą dopełnić tego doktor, chirurg, akuszerka, urzędnik zdrowia, albo inne przy połogu obecne osoby; jeżeli zaś matka nie w swoim zamieszkanu porodziła, osoba, u której porodziła. Jeżeli ojciec się nie stawi, spisanie aktu urodzenia nie ma być wstrzymanem, lecz przyczyna niemożności stawienia się jego w akcie wyrażona być powinna“.

2. *Pytanie:* Zarząd gminy Słupia - Nowa zapytuje:

1) czy zarząd gminy jest obowiązany doręczać bezpłatnie wezwania komornika sądowego, wzywającego do uiszczenia opłat sądowych z wyroku Sądu Okręgowego w sprawie cywilnej z powództwa Skarbu Państwa o należność za wybrane na kredyt drzewo i t. p.,

2) czy należy się gminie opłata za rozplakotanie przez organ gminy obwieszczeń komornika o licytacji, w sprawach cywilnych i karnych i w jakiej wysokości,

3) czy pracownikowi gminnemu, pozostającemu na etacie, ubezpieczonemu w Powiat. Funduszu Emerytalnym, należy się w razie zwolnienia z uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem, jakiegokolwiek odszkodowanie z Fund. Emerytalnego; Pow. Fund. Emeryt. przyjął wzorowy statut Ministerstwa.

Odpowiedź: 1) Według ustępów 2 i 3 § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30.IX.

1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 549) — komornicy uiszczają gminom wynagrodzenie za doręczanie pism zasadniczo w gotówce albo w znaczkach pocztowych równocześnie z wysłaniem pisma. Komornicy, pozostający w częstej łączności z gminą w zakresie doręczania pism w postępowaniu egzekucyjnym mogą za zgodą kierownika właściwego sądu grodzkiego wypłacać gminie wynagrodzenie za doręczenia ryczałtem w stałych odstępach czasu, oznaczonych przez kierownika sądu w porozumieniu z gminą.

W ustępie 2 § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 270) wynagrodzenie zarządów gmin ustalono na 30 groszy za każde dokonane przez woźnego lub funkcjonariusza gminnego doręczenie w postępowaniu cywilnym.

2) Ani kodeks postępowania cywilnego względnie karnego, ani też przepisy dla komorników nie przewidują wynagrodzenia dla gmin za rozplakotanie obwieszczeń komorników o licytacji.

3) Pracownikowi, o którym mowa w pytaniu, należy się bądź zaopatrzenie emerytalne, jeżeli ma co najmniej 10 lat wysługi emerytalnej (§ 19 ustęp pierwszy pkt. 2 wzorowego statutu emerytalnego, bądź też odprawa emerytalna, jeżeli nie ma 10 lat wysługi emerytalnej (§ 22 tegoż statutu); świadczenia te obciążają bezpośrednio budżet gminy (§ 6 statutu).

3. *Pytanie:* Zarząd gminy w Rębowie zapytuje, czy gmina ma obowiązek dostarczania bezpłatnych podwód pod przejazd sekwestratorów, którzy przy egzekucji podatków pobierają koszty egzekucyjne.

Odpowiedź: Powinność podwodowa nie jest darmowym świadczeniem ze strony gminy lub jej mieszkańców, a ma jedynie na celu pewnym kategoriom osób przy pełnieniu ich obowiązków służbowych za-

pewnie możliwość przejazdu pomiędzy miejscowościami, gdzie brak innych środków lokomocji; korzystający z podwoły powinien jednakże uiścić należność za podwoły według taksy, jaka dla danej gminy względnie dla danego obszaru powinna być ustalona.

4. *Pytanie:* Zarząd Miejski w Złoczewie zapytuje, czy należy się dodatek mieszkaniowy urlopowanemu nauczycielowi publ. szkoły powszechnej, któremu Zarząd Miejski dodatek ten wypłaca na podstawie pisma Inspektoratu Szkolnego, w którym Inspektorat stwierdza, że dodatek należy wypłacać na podstawie wyjaśnienia Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publicznego z dnia 15.VI.1931 r. Nr. II — 12381/31.

Odpowiedź: W sprawie tej miarodajnym jest obecnie okólnik Min. Spr. Wewn., wydany w porozumieniu z Min. W. R. i O. P., z dnia 20.II.1934 r. Nr. 25 (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 5, poz. 47), którego dwa ostatnie punkty, dotyczące urlopów nauczycielskich, brzmią jak następuje:

„e) dodatek mieszkaniowy nie należy się nau-

czycielowi, który zajmując etat nauczyciela w pewnej gminie nie pełni w niej faktycznie obowiązków nauczycielskich np. z powodu przydzielenia go przez władze do pracy administracyjnej, do pracy w szkołach zagranicą. Nauczyciel taki jednak, o ile utrzymuje rodzinę, zatrzymuje na przeciąg roku od opuszczenia gminy prawo do bezpłatnego korzystania dla swej rodziny z mieszkania dostarczonego mu uprzednio przez gminę. Nauczyciel przydzielony do pracy w szkole na terenie innej gminy otrzymuje bezpłatne mieszkanie względnie dodatek mieszkaniowy od tej gminy, na której terenie faktycznie pracuje;

f) nauczyciele urlopowani celem dalszego kształcenia się oraz nauczyciele, którzy otrzymali urlop dla poratowania zdrowia, nie tracą prawa do dodatku mieszkaniowego“.

Czy w konkretnym przypadku należy się nauczycielowi dodatek mieszkaniowy, zależy od ustalenia, jakiego rodzaju ma on urlop.

H. i P.

Wydawnictwa nadesłane

Wyszedł z druku, wydany przez D-ra Andrzeja Kosińskiego, Radcę i Inspektora Lekarskiego Urzędu Wojewódzkiego Lubelskiego, wykaz ustaw i rozporządzeń p. t. „Zbiór ustaw, rozporządzeń, okólników i pism okólnych w dziale Zdrowia Publicznego oraz najważniejszych ustaw i rozporządzeń w dziale Administracji Ogólnej od 1918 roku do 1.IV. 1934 roku“, który zawiera wszystkie przepisy niezbędne Wydziałom Powiatowym, Zarządom Miast i Gmin oraz komisjom sanitarnym miejskim i gminnym. Zbiór jest do nabycia u autora (Lublin, Szopena 3 m. 8) w cenie 2 zł.

„Samorząd Miejski“ — dwutygodnik poświęcony sprawom samorządu miejskiego. Nr. 13 z dn. 1 lipca 1934 r. — zawiera: J. Strzelecki — Decentralizacja administracji komunalnej jako postulat celowego rozwoju gospodarki stolicy. J. Grenowski — Ordynacja pracy w publicznych zarządach

i przedsiębiorstwach w trzeciej Rzeszy. Organizacja finansów komunalnych w Anglii.

Głos Gminy Wiejskiej — dwutygodnik poświęcony sprawom samorządu gminnego. Nr. 12 z dn. 30 czerwca 1934 r. zawiera m. in.: J. G. — Ustrój finansów gminnych we Włoszech. B. Witwicki — Morze — czynnikiem niezależności gospodarczej. E. Bieder — Ostatnia piosenka.

Pracownik Samorządowy — dwutygodnik pracowników samorządu terytorjalnego. Nr. 12 z dn. 30 czerwca 1934 r. zawiera m. in.: A. Pacholczyk — Przed Zjazdem Lwowskim. W. P. — Organizacje zawodowe w państwach korporacyjnych. A. Pacholczyk — Na marginesie też do ustaw pracowniczych. J. S-ki — Zapasy energii w Polsce.

Komunikaty

XVI. KURS ADMINISTRACJI KOMUNALNEJ.

Z dniem 1 października r. b. rozpocznie się XVI Kurs Administracji Komunalnej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie.

Na Kurs mogą być przyjęci tylko czynni pracownicy samorządowi, odpowiadający następującym warunkom:

Dla grupy A: conajmniej 6 klas szkoły średniej, oraz trzy lata praktyki na stanowisku referendarskim lub podreferendarskim w samorządzie gminnym, miejskim i powiatowym.

Dla grupy B: conajmniej 4 klasy szkoły średniej lub 7 klas szkoły powszechnej oraz 3 lata praktyki w samorządzie gminnym, miejskim lub powiatowym.

Oplata za naukę wynosi w grupie A zł. 300, w grupie B zł. 150.

Podział kursów na A i B jest jednak warunkowy, zależny od tego, czy na grupę A zapisze się conajmniej 30 słuchaczy. W razie braku tej liczby, wszyscy słuchacze objęci będą wspólnym kursem B, którego program w szerszej mierze uwzględnia potrzeby gmin wiejskich, pozwala jednak poza tem na równoległe szkolenie pracowników pozostałych związków samorządowych (okólnik M. S. W. Nr. SS. 47/2/20 z dnia 28.6.1934 r.).

Podania o przyjęcie mogą składać osoby odpowiadające powyższym warunkom od 1 września r. b., przesyłając je bez-

pośrednio do Dyrekcji Kursu przy W. W. P. w Warszawie, ul. Opaczewska 2a.

Do podania należy obowiązkowo dołączyć:

- metrykę urodzenia,
- świadczenia szkolne w oryginałach,
- świadczenia pracy,
- własnoręcznie napisany krótki życiorys,
- dwie fotografie.

Każdy pracownik samorządowy, wyjeżdżający na Kurs, winien uzyskać od swego pracodawcy (zarząd gminy, zarząd miejski, wydział powiatowy), oficjalną delegację na Kurs, względnie dokumentalne potwierdzenie udzielenia urlopu płatnego na okres trwania Kursu. Uzyskanie jednego z powyżej wymienionych dokumentów leży w interesie każdego pracownika samorządowego, zamierzającego wyjechać na Kurs. Poza tem należy zwrócić się do p. przewodniczącego wydziału powiatowego, jako zarządzającego powiatowym funduszem na doksztalcenie, z prośbą o wyasygnowanie z tego funduszu potrzebnej kwoty na opłatę czesnego oraz o udzielenie pomocy na koszt pobytu w Warszawie i o zwrot kosztów nabytych podręczników i biletów kolejowych do Warszawy i z powrotem. Dla orientacji podajemy, iż koszt 5-miesięcznego pobytu w Warszawie na Kursie, poza opłatą czesnego — wyniesie 650 — 700 zł. przy najskromniejszych warunkach życia.